

Sygn. akt II Ka 12/20

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 4 czerwca 2020r.

Sąd Okręgowy w Siedlcach II Wydział Karny w składzie:

Przewodniczący:	SSO Karol Troć
Protokolant:	st.sekr.sądowy Agata Polkowska

przy udziale Prokuratora Marii Kempki

po rozpoznaniu w dniu 4 czerwca 2020 r.

sprawy **D. Ł.**

oskarżonego z art. 209 §1 kk

na skutek apelacji, wniesionej przez prokuratora

od wyroku Sądu Rejonowego w Garwolinie

z dnia 24 października 2019 r. sygn. akt II K 412/19

wyrok uchyla i sprawę D. Ł. przekazuje Sądowi Rejonowego w Garwolinie do ponownego rozpoznania.

UZASADNIENIE		
Formularz UK 2	Sygnatura akt	II Ka 12/20
Załącznik dołącza się w każdym przypadku. Podać liczbę załączników:	1	
1. CZĘŚĆ WSTĘPNA		

1.1. Oznaczenie wyroku sądu pierwszej instancji

Wyrok Sądu Rejonowego w Garwolinie z dnia 24 października 2019 r., sygn. II K 412/19

1.2. Podmiot wnoszący apelację

oskarżyciel publiczny albo prokurator w sprawie o wydanie wyroku łącznego

oskarżyciel posiłkowy

oskarżyciel prywatny

obrońca

oskarżony albo skazany w sprawie o wydanie wyroku łącznego

inny

1.3. Granice zaskarżenia

1.3.1. Kierunek i zakres zaskarżenia

na korzyść

na niekorzyść

w całości

w części

#

co do winy

#

co do kary

#

co do środka karnego lub innego rozstrzygnięcia albo ustalenia

1.3.2. Podniesione zarzuty

Zaznaczyć zarzuty wskazane przez strony w apelacji

#	art. 438 pkt 1 k.p.k. – obraza przepisów prawa materialnego w zakresie kwalifikacji prawnej czynu przypisanego oskarżonemu	
#	art. 438 pkt 1a k.p.k. – obraza przepisów prawa materialnego w innym wypadku niż wskazany w art. 438 pkt 1 k.p.k., chyba że pomimo błędnej podstawy prawnej orzeczenie odpowiada prawu	
#	art. 438 pkt 2 k.p.k. – obraza przepisów postępowania, jeżeli mogła ona mieć wpływ na treść orzeczenia	
#	art. 438 pkt 3 k.p.k. – błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia, jeżeli mógł on mieć wpływ na treść tego orzeczenia	
#	art. 438 pkt 4 k.p.k. – rażąca niewspółmierność kary, środka karnego, nawiązki lub niesłusznego zastosowania albo niezastosowania środka zabezpieczającego, przypadku lub innego środka	
#	art. 439 k.p.k.	
#	brak zarzutów	

1.4. Wnioski

#	uchylenie	#	zmiana
---	-----------	---	--------

2. Ustalenie faktów w związku z dowodami przeprowadzonymi przez sąd odwoławczy

2.1. Ustalenie faktów

2.1.1. Fakty uznane za udowodnione					
Lp.	Oskarżony	Fakt oraz czyn, do którego fakt się odnosi	Dowód	Numer karty	
----	-	-----	-----	-----	-----
2.1.2. Fakty uznane za nieudowodnione					
Lp.	Oskarżony	Fakt oraz czyn, do którego fakt się odnosi	Dowód	Numer karty	
-----	-----	-----	-----	-----	-----

2.2. Ocena dowodów

2.2.1. Dowody będące podstawą ustalenia faktów		
Lp. faktu z pkt 2.1.1	Dowód	Zwięźle o powodach uznania dowodu
-----	-----	-----

2.2.2. Dowody nieuwzględnione przy ustaleniu faktów (dowody, które sąd uznał za niewiarygodne oraz

niemające znaczenia dla ustalenia faktów)		
Lp. faktu z pkt 2.1.1 albo 2.1.2	Dowód	Zwiążle o powodach nieuwzględnienia dowodu
-----	-----	-----

3. STANOWISKO SĄDU ODWOŁAWCZEGO WOBEC ZGŁOSZONYCH ZARZUTÓW i wniosków		
Lp.	Zarzut	
1	- obraza przepisów postępowania karnego, a mianowicie art. 4 kpk, art. 7 kpk, art. 410 kpk, polegająca na nieuwzględnieniu przy ferowaniu wyroku wobec oskarżonego D. Ł. wszystkich mających istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy dowodów ujawnionych na rozprawie, oparciu ustaleń na części zebranego materiału dowodowego, nieuwzględnieniu wszystkich okoliczności, w tym na niekorzyść oskarżonego oraz na wadliwej ocenie poszczególnych dowodów, bez uwzględnienia zasad logiki i doświadczenia życiowego, co miało wpływ na treść wyroku i w konsekwencji spowodowało niesłuszne uniewinnienie oskarżonego D. Ł. od zarzutu popełnienia czynu z art. 209 § 1 kk.	# zasadny # częściowo zasadny # niezasadny
Zwiążle o powodach uznania zarzutu za zasadny, częściowo zasadny albo niezasadny		
Apelacja wniesiona przez oskarżyciela publicznego jest zasadna, a wniosek o uchylenie wyroku i przekazanie sprawy do		

ponownego rozpoznania Sądowi I instancji zasługiwał na uwzględnienie. Sąd Odwoławczy podzielił zarzuty prokuratorskie, jak również przytoczoną na ich poparcie argumentację.

Na wstępie stwierdzenia wymaga, iż kontestowane orzeczenie zostało wydane z obrazą przepisów prawa procesowego - art. 4 kpk, art. 7 kpk oraz art. 410 kpk. Konsekwencją naruszenia wskazanych przepisów są poczynione przez Sąd I instancji ustalenia faktyczne obarczone tzw. „błędem dowolności”. Tok rozumowania Sądu Rejonowego przedstawiony w pisemnych motywach zaskarżonego wyroku jest obarczony znacznymi lukami, które wynikają bezpośrednio z braku uwzględnienia całokształtu okoliczności przedmiotowej sprawy.

Wyjaśnienia oskarżonego dotyczące niemożności wykonywania obowiązku alimentacyjnego winny być ocenione przez Sąd Rejonowy zgodnie z sytuacją majątkową oskarżonego i jego możliwościami zarobkowymi w dacie wskazanej w zarzucie. Charakterystycznym pozostaje, iż w przedmiotowej sprawie oskarżony D. Ł. w postępowaniu przygotowawczym przyznał się do popełnienia zarzucanego mu czynu. W tej sytuacji jego świadomość odnośnie winy oraz zasadności ukarania go za czyn z art. 209 § 1 kk pozostawała dość jednoznaczna. Przypomnieć w tym miejscu należy także, iż zgodnie z art. 135 § 1 Kodeksu Rodzinnego i Opiekuńczego, zakres świadczeń alimentacyjnych zależy od usprawiedliwionych potrzeb uprawnionego oraz od zarobkowych i majątkowych możliwości zobowiązanego. Niewątpliwie wskazane powyżej wytyczne z art.

135 § 1 kro miał na względzie ustawodawca penalizując w art. 209 § 1 kk przestępstwo niealimentacji.

Jak wskazuje się w orzecznictwie Sądu Najwyższego i sądów powszechnych, w pojęciu „uchyla się”, o jakim stanowi przepis art. 209 § 1 kk, mieści się negatywny stosunek psychiczny osoby zobowiązanej do wykonania nałożonego na nią obowiązku, który sprawia, że mimo obiektywnej możliwości jego wykonania, sprawca obowiązku tego nie wypełnia, gdyż wypełnić go nie chce lub też lekceważy obowiązek nałożony wyrokiem (postanowienie Sądu Najwyższego z 17 kwietnia 1996 r., II KRN 204/96, LEX nr 26252).

Strona podmiotowa tegoż przestępstwa polega na szczególnym nastawieniu psychicznym wyrażającym się w nieustępliwości, chęci postawienia na swoim (obojętne z jakich pobudek), podtrzymywaniu własnego stanowiska na przekór ewentualnym próbom jego zmiany (np. mimo wszczęcia egzekucji, przeprowadzenia rozmów ostrzegawczych, próśb pozostającej w niedostatku matki dziecka o terminowość wpłat na rzecz uprawnionego małoletniego itp.).

W orzecznictwie Sądu Najwyższego wskazuje się także, że karnoprawna ocena tego rodzaju zachowania nie ulegnie zmianie, jeżeli zaległości alimentacyjne za okres zarzucany zostaną wyrównane dopiero w drodze egzekucji komorniczej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 7 listopada 2017 r., sygn. II KK 211/17, Legalis Numer 1706407).

Zdaniem Sądu Okręgowego, w realiach niniejszej sprawy Sąd I instancji nie pochylił się

z należytą starannością nad stroną podmiotową po stronie oskarżonego. Błędnie ocenił także jego możliwości zarobkowe w dacie zarzucanego mu czynu. Sąd ferujący wyrok, celem ustalenia jaka jest rzeczywista sytuacja majątkowa oskarżonego i jego możliwości zarobkowe, zgodnie z art. 410 kpk, winien opierać się na całokształcie okoliczności ujawnionych w toku postępowania, a nie wyłączenie na deklaracjach oskarżonego.

Oskarżony w swoich wyjaśnieniach podał, że „(...) nie płaciłem alimentów, ponieważ nie miałem pracy, a co za tym idzie także pieniędzy na alimenty”. W toku postępowania przygotowawczego oskarżony wyjaśnił, iż posiada dochody z prac dorywczych, jednakże nie chciał podać ich wysokości (k. 35). Powinno rzutować to na ocenę powyższego przez Sąd Rejonowy zgodnie z uwzględnieniem wskazań doświadczenia życiowego. Oskarżony w toku postępowania sądowego wyjaśnił, iż jest zatrudniony w firmie stolarskiej i posiada dochody w wysokości 2000,00 zł miesięcznie (k. 65). Nie złożył żadnych wyjaśnień co do okoliczności, mogących uzasadnić brak jakiegokolwiek pracy i jakichkolwiek dochodów w okresie, objętym aktem oskarżenia. Zdaniem Sądu Okręgowego, ustalona w powyższy sposób sytuacja oskarżonego powinna zostać poddana zbadaniu przez Sąd I instancji pod kątem możliwości przeznaczenia przez oskarżonego D. Ł. chociaż części dochodów na spłatę zaległych alimentów i regulowanie bieżących należności. Tymczasem, jak wynika z analizy przeprowadzonych w sprawie dowodów, w skali wielu

miesiący i lat, oskarżony dokonywał jedynie częściowych, dobrowolnych wpłat na rzecz rat alimentacyjnych i odwiedzając córkę raz na miesiąc lub raz na dwa tygodnie kupował jej drobne prezenty w postaci słodyczy czy sukienki. W realiach niniejszej sprawy ciężar alimentacyjny i trud wychowania przerzucony jest na matkę oraz państwowy fundusz alimentacyjny. Wskazać należy, iż deklarowane przez oskarżonego zarobki w kwocie około 2000,00 zł miesięcznie stanowią równowartość minimalnego wynagrodzenia za pracę, z którego nadal utrzymuje się wiele rodzin i gospodarstw domowych. W tym miejscu podkreślenia wymaga, iż Sąd I instancji nie dostrzegł powyższego faktu, a co za tym idzie pominął rozważenie czy i jakie znaczenie może mieć to w kontekście „uchylania się”, o jakim stanowi przepis art. 209 § 1 kk.

Jak wskazał prokurator we wniesionym środku odwoławczym, oskarżony D. Ł., co znamienne, nigdy nie występował do Sądu z wnioskiem o zmniejszenie wobec niego świadczeń alimentacyjnych zasądzonych na rzecz córki M. Ł., gdyż np. zmieniła się jego sytuacja życiowa. Dotychczasowe alimenty zasądzone były w wyniku zgody oskarżonego na ich wysokość, zgodnie z warunkami ugody sądowej. Warto podkreślić, iż w sytuacji pogorszenia sytuacji majątkowej zobowiązanego i jego możliwości zarobkowych, związanych przykładowo ze zmianą sytuacji życiowej, w każdym czasie może on złożyć do Sądu rodzinnego stosowny pozew o obniżenie alimentów. W realiach tej sprawy zważenia wymagało, iż oskarżony D. Ł., posiadający znaczne zadłużenie z tytułu świadczeń alimentacyjnych,

takiego pozwu nie złożył. Również prokurator w wywiedzionym środku odwoławczym zawarł stwierdzenie, iż gdyby oskarżony uznał, że kwota zasądzonych alimentów jest zbyt wygórowana, winien wystąpić do Sądu z wnioskiem o ich zmniejszenie. Prokurator zauważył również, iż oskarżony posiada wykształcenie średnie ogólnokształcące, w przypadku uznania, iż praca, którą wykonuje, jest zbyt mało płatna, mógłby ją zmienić na przynoszącą większy dochód lub w większym niż podawany wymiarze godzin (1/4 etatu to tylko 2 godziny dziennie).

Zdaniem Sądu Okręgowego, okoliczność, iż oskarżony nie wystąpił do Sądu z wnioskiem o obniżenie alimentów w sytuacji, gdy sytuacja życiowa nie pozwalała na ich uregulowanie w całości bądź w części, winna prowadzić do rozważań odnośnie stosunku psychicznego oskarżonego do zasądzonych przez Sąd obowiązków, który sprowadzać się może przecież do uznania, iż obojętnie jakiej wysokości alimenty zostałyby zasądzone, oskarżony nie miał zamiaru ich uiszczać w uzgodnionej wysokości. Analogiczna sytuacja może odnosić się do przekonania oskarżonego o nieskuteczności ewentualnej egzekucji komorniczej – oskarżony zatrudniony jest w firmie (...) Sp. z o.o.” na 1/4 etatu. W takim stanie rzeczy potrącenia dokonywane na rzecz alimentów nie pokrywają zasądzonej raty bieżącej. Z pisemnych motywów wyroku wynika bezpośrednio, iż Sąd I instancji samą możliwość takiego rozumowania po stronie oskarżonego zupełnie pominął i w konsekwencji bezzasadnie

wykluczył, uchybiając tym samym treści art. 410 kpk.

W przedmiotowej sprawie ani w toku postępowania przygotowawczego, ani sądowego nie przeprowadzono również wywiadu środowiskowego kuratora, czy też wywiadu policyjnego wśród sąsiadów oskarżonego nakierowanego na uzyskanie informacji odnośnie sytuacji majątkowej oskarżonego D. Ł. oraz jego możliwości zarobkowych.

Reasumując powyższe rozważania, oczywistym pozostaje, iż samo naruszenie treści przepisu art. 4 kpk w tej konkretnej sprawie było związane bezpośrednio z obrazą art. 7 kpk i art. 410 kpk i nastąpiło w kierunku niekorzystnym dla oskarżyciela publicznego.

Konfrontacja apelacji prokuratora i uzasadnienia zaskarżonego wyroku, doprowadziła Sąd II instancji do przekonania, iż w realiach tej sprawy zarzuty prokuratorskie są trafne, a rozstrzygnięcie uniewinniające D. Ł. od zarzucanego mu czynu przedwczesne.

Mając na uwadze powyższe, Sąd Okręgowy w Siedlcach zaskarżony wyrok uchylił i sprawę niniejszą przekazał Sądowi Rejonowemu w Garwolinie do ponownego rozpoznania.

Wniosek

- o uchylenie zaskarżonego wyroku wobec D. Ł. w całości i przekazanie sprawy w tym zakresie do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w Garwolinie w innym składzie.

zasadny

częściowo zasadny

niezasadny

Zwięźle o powodach uznania wniosku za zasadny, częściowo zasadny albo niezasadny.	
Wobec zasadności zarzutu apelacyjnego, na uwzględnienie zasługiwał wniosek prokuratora o uchylenie zaskarżonego wyroku wobec D. Ł. w całości i przekazanie sprawy w tym zakresie do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w Garwolinie.	

4. OKOLICZNOŚCI PODLEGAJĄCE UWZGLĘDNIENIU Z URZĘDU	
1.	
Zwięźle o powodach uwzględnienia okoliczności	
5. ROZSTRZYGNIĘCIE SĄDU ODWOŁAWCZEGO	
5.1. Utrzymanie w mocy wyroku sądu pierwszej instancji	
1.	Przedmiot utrzymania w mocy
Zwięźle o powodach utrzymania w mocy	
5.2. Zmiana wyroku sądu pierwszej instancji	
1.	Przedmiot i zakres zmiany

-----	-----
Zwięźle o powodach zmiany	
-----	-----

5.3. Uchylenie wyroku sądu pierwszej instancji		
5.3.1. Przyczyna, zakres i podstawa prawna uchylenia		
1.1.	-----	# art. 439 k.p.k.
Zwięźle o powodach uchylenia		
-----	-----	
2.1.	Konieczność przeprowadzenia na nowo przewodu w całości	# art. 437 § 2 k.p.k.
Zwięźle o powodach uchylenia		
Suma uchybień i treść rozstrzygnięcia Sądu Rejonowego powodowała, iż ich konwalidowanie nie było możliwe w postępowaniu apelacyjnym.		
3.1.	Konieczność umorzenia postępowania	# art. 437 § 2 k.p.k.
Zwięźle o powodach uchylenia i umorzenia ze wskazaniem szczególnej podstawy prawnej umorzenia		
-----	-----	
4.1.		# art. 454 § 1 k.p.k.

Zwięźle o powodach uchylenia	
-----	-----
5.3.2. Zapatrywania prawne i wskazania co do dalszego postępowania	
<p>Procedując po raz kolejny, Sąd I instancji przeprowadzi postępowanie w sposób pozbawiony wyżej opisanych uchybień, dogłębnie analizując kwestie wskazane przez Sąd Odwoławczy. Następnie dokona wszechstronnej, wnikliwej, wieloaspektowej i konfrontacyjnej analizy wszystkich dowodów zgromadzonych w sprawie, wystrzegając się przy tym generalizującej oceny dowodów, wyprowadzając wnioski zgodne z treścią art. 7 kpk. W zakresie dowodów, które nie miały wpływu na uchylenie wyroku, kierując się ekonomiką procesową, Sąd Rejonowy rozważy jednocześnie poprzestanie na ich ujawnieniu na rozprawie głównej w myśl art. 442 § 2 kpk.</p>	
5.4. Inne rozstrzygnięcia zawarte w wyroku	
Punkt rozstrzygnięcia z wyroku	Przytoczyć okoliczności
-----	-----
6. Koszty Procesu	

Punkt rozstrzygnięcia z wyroku	Przytoczyć okoliczności
-----	-----

7. **PODPIS**

1.3. Granice zaskarżenia			
Kolejny numer załącznika	1		
Podmiot wnoszący apelację	Oskarżyciel publiczny		
Rozstrzygnięcie, brak rozstrzygnięcia albo ustalenie, którego dotyczy apelacja	Całość wyroku uniewinniającego		
1.3.1. Kierunek i zakres zaskarżenia			
# na korzyść # na niekorzyść	# w całości		
# w części	#	co do winy	
#	co do kary		
#	co do środka karnego lub innego rozstrzygnięcia albo ustalenia		
1.3.2. Podniesione zarzuty			
Zaznaczyć zarzuty wskazane przez strony w apelacji			
#	art. 438 pkt 1 k.p.k. – obraza przepisów prawa materialnego w zakresie kwalifikacji prawnej czynu		

	przypisanego oskarżonemu	
#	art. 438 pkt 1a k.p.k. – obraza przepisów prawa materialnego w innym wypadku niż wskazany w art. 438 pkt 1 k.p.k., chyba że pomimo błędnej podstawy prawnej orzeczenie odpowiada prawu	
#	art. 438 pkt 2 k.p.k. – obraza przepisów postępowania, jeżeli mogła ona mieć wpływ na treść orzeczenia	
#	art. 438 pkt 3 k.p.k. – błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia, jeżeli mógł on mieć wpływ na treść tego orzeczenia	
#	art. 438 pkt 4 k.p.k. – rażąca niewspółmierność kary, środka karnego, nawiązki lub niesłusznego zastosowania albo niezastosowania środka zabezpieczającego, przepadku lub innego środka	
#	art. 439 k.p.k.	
#	brak zarzutów	
1.4. Wnioski		
#	uchylenie	# zmiana